

*І. Бойчук,
студентка,
О. Гуманкова,
кандидат пед. наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Важливість розвитку творчих здібностей учнів підкреслювалась багатьма представниками педагогічної думки протягом тривалого періоду часу. Наразі, розвиток творчих здібностей учнів є невід'ємною складовою навчально-виховного процесу у початкових класах.

Необхідність дослідження та розгляду даної теми зумовлена освітніми змінами та реформами Міністерства освіти та науки. Згідно завдань Нової української школи, розвиток творчої особистості учня є одним із важливих завдань початкової освіти та має наскрізно інтегруватись у зміст викладання всіх предметів. Важливо створити школу, в якій буде приємно навчатись і, яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувалось раніше, а й уміння застосовувати їх творчо у повсякденному житті [7].

Проблеми розвитку здібностей та обдарованості учнів досліджували у своїх працях В. Ананьєв, А. Брушлінський, Г. Балл, П. Гальперін, В. Дружинін, Г. Костюк, І. Кульчицька, Н. Лейтис, О. Матюшкін, К. Платонов, Дж. Рензулі, С. Рубінштейн, Б. Теплов, М. Холодна, В. Шадріков та інші.

Практично, будь-яке педагогічне дослідження певною мірою торкається розвитку творчих здібностей і виховання творчої особистості, оскільки педагогічний процес є творчим за своєю сутністю. Значна кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів присвячена дослідженню творчого процесу (В. Андрєєв, В. Моляко та ін), загальним проблемам розвитку творчих здібностей та вихованню творчої особистості в різних видах діяльності (Д. Богоявленська, Г. Костюк, Б. Теплов, С. Рубінштейн, К. Платонов та ін).

Метою нашої статті є розкриття потенціалу ігрових методів як засобу розвитку творчих здібностей учнів початкової школи.

Ідеї розвитку творчої особистості закладено вже в працях М. Гайдеггера та Х. Гадамера, в їх філософській герменевтиці. Свобода людини в розумінні цих вчених має виявлятися в її власній інтерпретації тексту, тобто у творчості [1, с. 42].

Ідеї розвитку творчої особистості в навчанні представлені у творчій спадщині Лесі Українки, Т. Шевченка, І. Франка. У своїх працях вони наголошували на тому, що вчитель повинен постійно працювати над розвитком творчого потенціалу учнів [3, с. 105].

На даний період, досить ґрунтовно та різносторонньо досліджені загальні теоретичні проблеми психології творчості (А. Брушлінський, Я. Пономарьов, С. Рубінштейн, О. Тихомиров та інші). Творчість у дослідженнях зазначених науковців є однією з фундаментальних категорій психології [5, с. 318].

Наразі широко застосовується термін «творча активність», який різними авторами визначається по-різному, і питання про сутність творчої активності залишається відкритим. Наприклад, І. Якиманська розглядає творчу активність як системоутворюючу якість особистості, умову реалізації себе як особистості на всіх етапах онтогенезу [4, с. 78]. В. Петровський, М. Данилов, М. Махмутов, Т. Шамова визначають зазначене поняття як характеристику діяльності, яка виявляється в інтенсивності, напруженості, своєрідності розумових операцій, результативності, естетичній цінності засвоєних знань [2, с. 203].

Творчість, своєю чергою визначається як розумова й практична діяльність, результатом якої є створення оригінальних, неповторних цінностей, виявлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження і перетворення матеріального світу або духовної культури [1, с. 36].

На думку С. Л. Рубінштейна, творчість – діяльність людини, яка створює нові матеріальні і духовні цінності, які, в свою чергу, мають суспільну значимість [4, с. 112]. Як зазначено попередньо, розвиток творчих здібностей – це одне з ключових завдань Нової української школи, тому необхідність дослідження ефективних методів для їх розвитку є очевидною.

Вивчення передового педагогічного досвіду свідчить, що розвиток творчих здібностей дітей має відбуватись з раннього віку. Саме молодший шкільний вік є сенситивним періодом для розвитку творчої активності та творчих здібностей учнів, що обумовлено специфікою вікових особливостей дітей цієї вікової групи, зокрема їх природньою допитливістю, активністю. Для стимулювання творчої діяльності учнів використовуються різні методи: метод гри, інтерактивні методи навчання, методи розвитку критичного мислення учнів тощо. Одним з найпоширеніших методів та засобів розвитку творчих здібностей учнів є дидактична гра. Саме завдяки грі відбувається творче переосмислення учнями життєвого досвіду, побудова нової дійсності, яка відповідає сфері їх інтересів. Гра є творчою діяльністю, в основі якої є уява дитини. Навчання на ігровій основі розвиває пам'ять, увагу, уяву, допитливість школяра, стимулює творчу активність та ініціативу. Ефективними для розвитку творчих здібностей є пізнавальні, рольові ігри, нестандартні форми проведення уроків, вікторини та конкурси. Звичайно, елементи новизни, які школяр вносить у свою ігрову діяльність, мають досить відносний характер, проте вони є передумовою динамічності тих знань, якими володіє дитина. З розширенням цих знань з'являється можливість більш високого рівня прояву новизни, оригінальності [8].

Розвиток творчих здібностей за допомогою ігрових методів діяльності дозволяє розширити спектр росту креативності, самостійності та індивідуальності особистості дитини. Ігрова діяльність – це важливий для кожного учня початкової школи вид діяльності. Адже ще донедавна – це була провідна діяльність у житті учнів, що не вимагала застосування вольових зусиль для її виконання [6].

Висновком із зазначеного є той факт, що використання дидактичних ігор у навчально-виховному процесі початкової школи дозволяє не тільки створити мотиваційну базу навчальної діяльності, оптимізувати формування знань та

навичок учнів, а й виступає ефективним засобом розвитку їх творчих здібностей, оскільки забезпечує прояв дитячої уяви, фантазії, креативності, самовираження та дозволяє використати навчальний досвід у нових умовах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Альтшуллер Г.С., Шапиро Р. Б. О психологии изобретательского творчества // Вопросы психологии. 1956. – № 6. – С.35–47.
2. Андреев В. И. Педагогика творческого саморазвития. Казань: Изд-во КГУ, 1998. – 321 с.
3. Бойко А.М. Педагогіка. Теорія виховання // Інтегрований курс теорії та історії педагогіки / за ред. А.М. Бойко. Ч. 2. Полтава, 2004. – 440 с.
4. Будій Н. Д. Розвиток творчих здібностей молодших школярів у роботі над текстом на уроках української мови: дис ... канд. пед. наук : 13.00.02 «Теорія та методика навчання»/ Інститут педагогіки НАПН України. Тернопіль, 2011. – 225 с.
5. Выготский Л. С. Психология искусства. Минск: Современное слово, 1998.- 479 с.
6. Грушко О. В. Розвиток творчих здібностей молодших школярів у процесі мовленнєвої діяльності: дис... канд. пед. наук: 13.00.09 «Теорія навчання» / Інститут педагогіки АПН України. К., 2005. –198 с.
7. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. Київ : Знання України, 2003. – 450 с.
8. Цукерман Г. А. Что развивает и что не развивает учебная деятельность младших школьников? // Вопросы психологии, 1998. – № 1. – С. 68–81.